

THIERRY GALLOIS

PARANIN PSİKOLOJİSİ

Çeviri:
Şeyma Gümüş

alBaraka
Yayınları

THIERRY GALLOIS

Uzman psikolog ve psikoterapist. Bağımlılık davranışları ve strese bağlı patolojiler üzerine uzmanlaşan Gallois, Lille III Üniversitesinde ders vermektedir. Klinik psikoloji alanındaki birikimini gündelik hayatın sosyal ve kültürel görünümüleriyle birlikte ele alan yazar, özellikle bireyin para, başarı, tüketim, bağımlılık ve mağduriyet duygusuyla kurduğu ilişkilere odaklanır. *Psychologie de l'argent*'ta parayı yalnızca ekonomik bir araç olarak değil; aile geçmişi, eğitim, toplumsal statü, kaygı, arzu ve güç ilişkileriyle iç içe geçmiş psikolojik bir olgu olarak inceler. Yazar elinizde bulunan eserin yanı sıra *Victime attitude* kitabının da müellifidir.

ŞEYMA GÜMÜŞ

Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ve Batı Dilleri ve Edebiyatları bölümlerinden mezun oldu. 2021 yılında aynı üniversiteden Türk Edebiyatı alanında, 2025'te ise Sorbonne Nouvelle-Paris 3 Üniversitesinde Karşılaştırmalı Edebiyat alanında yüksek lisans derecesi aldı. Hâlen Paris, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales'de (EHESS) doktora eğitimine devam etmektedir.

İçindekiler

Önsöz.....	11
------------	----

I

Para ve Eğitim

Eğitim, Etki Altına Al(ın)mak	13
Tabu Olarak Para	15
Aile Sırrı Olarak Para	19
Sosyal Başarının Sembolü Olarak Para	22
Para ve Saygınlık	24
Sevgi Yerine Para	26
Para, Güç ve İktidar	29
Büyürken Paraya Dair Nasıl Temsiller Edindiniz?	32

II

Çocuklar ve Para

Sorun Çıkarsa.....	36
Bu Konuyu Nasıl Konuşmalı?	39
Çocuklar ve Hırsızlık	43
Birkaç Küçük Öneri	48

III

Çiftler ve Para

Çiftler Arasında Güç Unsuru Olarak Para	50
---	----

Çift İlişkisi: Bir Egemenlik ve Alan Meselesi	51
Çiftler ve Para, Farklı Modeller	51
Öyleyse Ne Yapmalı?	57
Ortak Hesap mı Ayrı Ayrı Hesaplar mı?	58

IV

Paramızı Neden Harcarız?

Zorunluluk ve Zevk Arasında.....	61
Kimlik Sahibi Olmak İçin Satın Almak	63
Diğerlerine Karşı Kendimizi Konumlandırmak İçin Satın Almak	63
Sevgimizi Göstermek İçin Satın Almak.....	65
Hangi Tüketiciler?	66

V

Paraya Bağımlı Olmak

Bir Bağımlılık Tanımı.....	69
Bağımlılığın Psikanalitik Teorisi	75
Bilişsel Teoriler.....	77
Para Bağımlısı mısınız?.....	80

VI

Stres ve Para

Stres Nedir?	87
Strese Yatkın Kişilikler	89
İyi ve Kötü Stres	89
Stres, Para ve Heyecan Arayışı.....	90
Kumar ve Aşırı Harcama Eğilimi	91

VII

Eli Sıkılar, Cimriler, Tutumlular

Obsesif Bir Yapılanma.....	93
Obsesyon	94
Duygusal Ketlenme	94
Psikanaliz Bize Ne Söyler?.....	95
Bilişsel Teori	96

OKB ve Para	103
Cimrilik ve Bağımlılık.....	107

VIII

Savurganlar, Müsrifler, Eli Açıklar

Biraz Tarih	111
Dürtüsel Satın Alma.....	112
Kontrol Kaybı.....	113
Zorlu Bir Farkındalık Süreci	115
Satın Alma: Bir Heyecan Arayışı	116
Depresif Hâlin Çaresi.....	117
Ne Satın Alıyorlar?	121
İyileşmek Mümkün mü?.....	124
Acil Önlemler.....	126
Hangi Terapi?	127
Bir Davranış Analizi.....	127
Hatalı Bilişlerin Peşinde.....	129
Mantık Dışı İnançlar	129
Bilişsel Yeniden Yapılandırma	130
Yeniden Satın Almak.....	131

IX

Para, Kumar ve Şans Oyunları

Şans Oyunları: Kadim Bir Hikâye	133
Bir Keyif ve Kaçış.....	134
Para ve Oyun.....	135
Kumar Parası, Kirli Para	136
Hazdan İhtiyaca.....	137
Heyecan Arayışı.....	139
Kumarbazın Tedavisi	142

X

Hep Daha Fazlası!

Başarıya Saplantılı Kişiler.....	143
----------------------------------	-----

İşkolikler	146
Kredi Bağımlıları	149

XI

Aniden Gelen Servet!

Lotoyu Kazanmak, Mirasa Konmak.....	153
Biraz Hayal Kuralım.....	154
Pusula Yitimi ve Gözden Düşme	155
Sosyolojik Bir Olgu	158
Şaibeli Para	159
Başkalarının Arasında Zengin Olmak.....	160
İç Hesaplaşma	161
Birkaç Tavsiye	162

XII

Dolandırıcılar

Zoraki Dolandırıcı.....	166
Öz Saygı Eksikliği ve Suçluluk Duygusu	167
Grup Etkisi	168
Hıncından Dolandırıcı Olanlar	169
Kanun Kitap Tanımayanlar	169
Gerçek Dolandırıcılar	170

XIII

Parayla Daha İyi Yaşamak İçin Bazı Tavsiyeler

Parayla İhtiyaçları Uyumlu Hâle Getirmek	173
Mantık Dışı İnançlarla Mücadele	174
Para, İlaç Değildir.....	175
Parayla Değerleri Uzlaştırmak.....	176
Çift Olmak: Ortak Bir Girişim.....	176
Çocuklar Resme Girince	177
Problem Çıkarsa	178

Sonuç	181
--------------------	------------

Önsöz

Para: Hem hayranlık hem de nefret uyandıran, tabu bir nesne. Kamu mallarının zimmete geçirilmesi, siyasi skandallar, *start-up*-lar sayesinde hızla edinilen servetler, güç, şöhret ve lükse duyulan çekim; hepsi parayı hayatımızın merkezine yerleştiriyor. İnsanlar arasında takası kolaylaştırmak için icat edilen para, günümüzde insani değerlerin temel ölçütü hâline geldi. Parasız kalanın vay hâline! Günümüzde yoksullar “dışlanmışlar” terimiyle anılıyor.

Yahudi-Hristiyan düşüncesinin yirmi asır boyunca paraya karşı beslediği nefretten sonra günümüzde paradan, şimdiye dek hiç olmadığı kadar bahsedildiğini kabul etmek zorundayız. Elbette toplumumuzun temelini oluşturan ekonomik ilkeler bizi buna mecbur kılıyor; ancak köklü bir dönüşüm içindeki Batı medeniyetinde düşüncelerin de evrildiği aşikâr. Ekonomi, halkların refahını ve ruh hâlini belirliyor; bir insana benzetilen borsa, iyi ya da kötü davranışlı olarak nitelendiriliyor. Paranın saltanatı artık kendini gizlemiyor; hızlı kazanılan servetler hayranlık uyandırıyor.

Spekülatörlerin “uykularında zengin olduğu”, *golden boys* [“altın çocuklar”] çağı olan seksenler, parayı “kral” mertebesine yükseltti. Dahası, bu durum toplumsal ahlakı da altüst etti.

Yüzyıllar boyunca davranışlarımıza yön veren Maniheizt¹ anlayış, bugün geri plana itilmiş görünüyor. Kolay yoldan gelen para artık o kadar da kirli değil! Çağdaşlarımız onda, eski manevi inançların yerini almaya aday bir ideal görüyorlar. Materyalizm ve ekonomi, siyaset üzerinde hâkimiyet kurduktan sonra şimdi de dinin önüne geçiyor.

Hâliyle, parayla olan ilişkilerimizin ne kadar girift, belirsiz ve ikircikli hâle geldiğini anlamak hiç de zor değil. Para karşısında, günlük hayatı istila eden patolojik davranışlar ortaya çıktı. Çevresinde para konusunda aşırıya kaçan bir arkadaşı veya yakını olmayan kim var?

Para bizi delirtebilir mi?

Bu kitabın amacı; okuyucunun para karşısındaki tutumlarımızı ve cimrilik, dürtüsel harcama, bağımlılık, “hep daha fazlasına” sahip olma ihtiyacı, aniden gelen bir servetin yarattığı sarsıntılar gibi sapmaları daha iyi anlamasına yardımcı olmaktır. Farkında olmak, ilk çare.

¹ Maniheizm, M.S. 3. yüzyılda Mani tarafından Sasani İmparatorluğu’nda, ışığın temsil ettiği iyi ruhani dünya ile karanlığın temsil ettiği kötü maddi dünya arasındaki mücadeleyi anlatan düalist kozmoloji üzerine kurulmuş bir din. (ç.n)